

Cultuursensitief behandelen – Psychotherapie met een cultureel diverse patiëntengroep

Een evidence-based behandeling zou in principe bij ieder mens - onafhankelijk van cultuur - werkzaam kunnen zijn. Maar de praktijk is weerbarstig. Als therapeut is het niet altijd eenvoudig om cliënten uit een niet-westerse cultuur te behandelen. De kans op een teleurstellende therapie is groter dan gebruikelijk: het is een traag proces, het is moeizaam om tot huiswerkopdrachten en experimenten te komen, de cliënt zegt af of blijft weg. Naast het probleem van taal zijn er vanuit de culturele psychotherapie twee obstakels bekend bij het behandelen van cliënten met een niet-westerse achtergrond: klachtenpresentatie met nadruk op lichamelijke klachten en moeizame commitment en ontbreken van een gemeenschappelijk ziektemodel tussen patiënt en therapeut. In deze cursus krijg je handvatten aangereikt om de slagingskans van de therapie te vergroten.

Je leert hoe je als behandelaar je evidence-based behandeling doeltreffend kunt inzetten bij cliënten uit een andere cultuur door cultuursensitieve aanpassingen in het therapeutisch proces. Je krijgt hulpmiddelen en vaardigheden om bij depressie, angst, lichamelijke klachten en trauma tot een succesvollere therapie te komen.

Inhoud

De opleiding is opgebouwd rondom drie thema's:

- Klachtenpresentatie, de situatie van 'condicion migrante', en de veelal somatische presentatie van angst-, stemmings- en traumaklachten.
- Ziekteverklaringsmodel, hulpmiddelen om tot gerichte diagnostiek en betere commitment te komen, door middel van het Cultural Formulation Interview, een cultuurgevoelig anamneseprotocol, en de aanbevelingen vanuit de Generieke Module Diversiteit.
- Aanpassing werkwijze: cultuursensitieve behandelingen en aanpassingen om knelpunten bij CGt, EMDR, IPT en andere behandelvormen te voorkomen.

Je eigen casuïstiek wordt gebruikt om knelpunten te exploreren en vaardigheden te oefenen.

Docenten

Hoofddocent: Jeroen Knipscheer is werkzaam als psychotherapeut en senior onderzoeker bij Arq Nationaal Psychotrauma Centrum en als universitair docent bij de afdeling Klinische Psychologie Universiteit Utrecht.

Docent: Samrad Ghane is medisch antropoloog, gz-psycholoog/klinisch psycholoog (i.o.) en senior onderzoeker. Hij is werkzaam bij Equator Foundation en I-Psy Parnassia groep.

De hoofddocent draagt er zorg voor en is er aanspreekbaar op, dat de docenten qua kennis en vaardigheid voldoen aan de gestelde criteria.

Het aantal contactmomenten van de bij- en nascholingsactiviteit in de periode waarvoor accreditatie wordt aangevraagd;

2 dagen van 09.30 tot 16.30 uur

<p>De totale duur van het contact 2 x zes uur = 12 uur (exclusief lunch en pauzes)</p>
<p>De beoogde deelnemers (doelgroep) van de bij- en nascholingsactiviteit;</p> <p>Cognitief gedragstherapeuten, eerstelijns-, Gz- en Klinisch psychologen, psychotherapeuten en psychiaters. Er wordt van deelnemers een actieve inbreng verwacht met eigen casuïstiek en zij die daartoe in opleiding zijn.</p>
<p>De studiebelasting met onderbouwing en een specificatie van studie- en de contacturen verdeeld over de relevante taakgebieden;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Zelfstudie : 8 uur <ul style="list-style-type: none"> - literatuur en toets voorbereiden: 2x 3 uur - praktijkopdracht/eigen casuïstiek: 2x 1 uur   ○ Contacturen : 12 uur ○ Totaal : 20 uur
<p>het maximum aantal deelnemers 16</p>
<p>Toelatingsvereisten</p> <p>De opleiding is bedoeld voor BIG-geregistreeerde hulpverleners, zoals GZ-psychologen, psychotherapeuten, klinisch psychologen, psychiaters en zij die daartoe in opleiding zijn. Deelnemers dienen over basiskennis met betrekking tot psychotrauma te beschikken; actuele casuïstiek in te kunnen brengen en ervaring te hebben met traumatherapie.</p>
<p><u>Programma Dag 1</u></p> <p>Onderwerp Invloed van cultuur op psychopathologie en op diagnostiek, en het belang van een cultuur sensitieve benadering</p> <p>Doelstellingen Kennis hebben van invloed van cultuur. Oefenen met toepassen van deze kennis.</p> <p>Vorbereiding Lezen literatuur Mee te nemen naar de eerste cursusdag: praktijkopdracht (1 A4 met een beschrijving van eigen casus: aanmeldklachten, inventarisatie van klachten en probleemgebieden patiënt, diagnose/DSM classificatie, analyse van blokkade/probleem in behandeling).</p>

Programma dag 1		
Subonderwerpen	Tijdsduur	Werkwijze
Kennismaking en inventarisatie van verwachtingen cursus Inventarisatie van ervaring met, en problemen bij, patiënten met een migratieachtergrond	9.30 – 10.00	Plenair
Thema's uit de transculturele psychiatrie en psychotherapie: -is psychopathologie universeel? -Zijn de standaard toegepaste systemen voor diagnostiek en cultureel valide?	10.00-11.15 (koffiepauze 10.30-10.45)	Inleiding door docent
Oefening: theorie toepassen op eigen casuïstiek; herformuleren van probleem c.q. casusconceptualisatie	11.15-12.30	Oefenen
Lunch	12.30 – 13.30	
Thema's uit de transculturele psychiatrie en psychotherapie: - Wat kenmerkt een cultuur sensitieve benadering?	13.30 - 14.30	Inleiding door docent
Koffiepauze	14.30-14.45	
Oefening: a.d.h.v. eigen casuïstiek met interventies en hulpmiddelen komen tot een gezamenlijk ziektemodel en behandelplan	14.45-16.30	Oefenen

Programma dag 2

Onderwerp
Cultuursensitieve interventies bij CGt: van theorie naar praktijk

Doelstellingen
Kennis van cultuur sensitieve interventies.
De toepassing oefenen.

Vorbereiding		
Lezen literatuur		
Thuis een herziene versie van eigen casuïstiek maken a.d.h.v. dag 1		
Programma dag 2		
Subonderwerpen	Tijdsduur	Werkwijze
Cultuur sensitieve interventies bij CGt: depressie, angst en PTSS	9.30-10.30	Inleiding door docent
Koffiepauze	10.30-10.45	
Hoe past een cultuur sensitieve benadering binnen het gedragstherapeutisch proces?	10.45-11.15	Inleiding door docent
Overzicht van cultuur sensitieve hulpmiddelen; demonstratie toepassing.	11.15-12.30	Inleiding door docent en demonstratie
Lunch	12.30 – 13.30	
Oefening: a.d.h.v. eigen casuïstiek met toepassen interventies en hulpmiddelen	13.30-16.15 (koffiepauze 14.30-14.45)	Oefenen
Evaluatie cursus	16.15-16.30	Plenair
De wijze waarop gebruikte didactische werkvormen en eventuele hulpmiddelen zijn toegepast		
Een gevarieerde aanpak: o.a. presentaties, rollenspel, literatuurstudie en casuïstiekbesprekingen		
Verplichte literatuur:		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Colijn, S., & Braakman, M.H. (2010). Hfdst. 27 Modellen voor behandeling. In J.T.V.M. de Jong & S. Colijn (red.). Handboek culturele psychiatrie en psychotherapie (pp. 437-450). Utrecht: de Tijdstroom. ▪ Knipscheer, J.W., Drogendijk, A. & Ghane, S. (2017). Op weg naar een effectieve cultuursensitieve psychotherapie. In J.W. Knipscheer & R.J. Kleber (red.). Psychologie en de multiculturele samenleving (pp. 239-256). Amsterdam: Boom. ▪ Els, H. van & Knipscheer, J.W. (2015). Cognitieve gedragstherapie bij allochtonen: een cultuursensitieve benadering. Gedragstherapie 48, 2-29. ▪ Limburg-Okken, A., & Sidali, S. (2010). Hfdst. 22 Een anamneseprotocol. In J.T.V.M. de Jong & S. Colijn (red.). Handboek culturele psychiatrie en psychotherapie (pp. 351-366). Utrecht, de Tijdstroom. 		

Aard en wijze van toetsing

Take home d.m.v. inbrengen praktijkopdracht/eigen casuïstiek op dag 1 en op dag 2 hiervan een herziene versie maken a.d.h.v. kennisoverdracht dag 1.

De aanwezigheidsverplichting is 90%.

Arq Academy draagt zorg voor een digitale evaluatie van de opleiding op beide dagen.

Docenten

Hoofddocent

Jeroen Knipscheer is werkzaam als psychotherapeut en senior onderzoeker bij Arq Nationaal Psychotrauma Centrum en als universitair docent bij de afdeling Klinische Psychologie Universiteit Utrecht.

Docent

Samrad Ghane is medisch antropoloog, gz-psycholoog/klinisch psycholoog (i.o.) en senior onderzoeker. Hij is werkzaam bij Equator Foundation en I-Psy Parnassia groep.